

Mariborski

Večernik

Leto V. (XII.), štev. 55

Maribor, ponedeljek 9. marca 1931

»JUTRA«

Izhaja razun nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri

Račun pri poštnem ček. zav. v Ljubljani št. 11.409

Veja mesečno prejemnik v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom pa 12 Din

Telefon:

Uredn. 2440 Uprava 2455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13

Oglesi po tarifu

Oglašje sprejema tudi oglašni oddelček »Jutra« v Ljubljani, Prešernova ulica št. 4

Sobotne manifestacije
v Dubrovniku

so, pomenile več, nego enostavno navdušenje naroda povodom krsta nove edince naše trgovske mornarice in največjega njenega parnika, »Kraljice Marije«. Te manifestacije so imele vse globlji pomen in širši obseg: manifestirale so zavest naroda o silnem pomenu močno razvite pomorske trgovine in trgovske mornarice, manifestirale so globoko ljubezen do kraljevskega doma in domovine in manifestirale so neomajno voljo, da je ta narod pripravljen čuvati svoje morje vsikdar in proti vsakomur.

Poseben pomen in sijaj proslavi krsta novega in sedaj največjega parnika naše trgovske mornarice je dala navzočnost kraljice Marije. Dalmacija je dobro razumela, kaj pomeni ta gesta kraljevske hiše, razumela je, da to ni samo gesta formalne uljudnosti, ampak da pomeni parolo: skrbimo za napredek naše trgovske mornarice!

Zato je pa tudi bila vožnja novega parnika ob celi dalmatinski obali doli do matične luke Dubrovnika en sam edinstveni veliki trijumf: ob celi obali so bile zbrane velike množice naroda, z zastopniki oblasti in korporacij na čelu, grmeli so v pozdrav topovi in vzklikale so množice ter svirale godbe, po morju pa so plule nasproti in spremljale novo ednico naše trgovske mornarice, ki je prihajala ponosno v spremstvu vojnih ladij, njene starejše posestrine. In ko je končno kraljica v Gružu po pristanku ladje stopila na kopno, se je ozračje lomilo navdušenega vzklikanja in ob gromu topov ter le z največjo težavo je avto s kraljico mogel le počasi prodirati skozi nepregledne množice navdušenega naroda.

Sobotne slavnosti zato niso samo običajna proslava krsta nove ladje, ampak so plameneči izraz volje našega celokupnega naroda: Jugoslavija, ki ima eno najlepših obali vsega sveta, obali, ki je obenem izredno bogata na primernih dobrih pristaniščih, hoče imeti tudi svoje dostojno mesto v veliki pomorski trgovini in v prometu velikega sveta. Jugoslavija hoče svojo pomorsko trgovino in v zvezi s tem svojo trgovsko mornarico razviti in izpopolniti do največjih možnosti. Jugoslavija se zaveda, kaj pomeni zanjo in za njeno bodočnost njena pomorska obala, zato jo hoče čuvati in negovati kot punčici svojega očesa. Naj se nikdo ne drzne s pohlepnim očesom gledati na naše morje in našo obalo! Naj se nikdo ne drzne si lastiti pravice do našega morja!

To je refren sobotnih manifestacij ob dalmatinski obali.

Otročje želje.

- Kaj bi si želel ti, Janko, za god?
- Motor z gospodično v zadaj.
- A Ti, Milan?
- Telefon, da bi lahko učitelju odgovarjal na njegova vprašanja od doma in mi ne bi trebalo hoditi v šolo!

Strašno potresno razdejanje
v Macedoniji

CELA VRSTA VASI V RAZVALINAH. — TEŽKE ČLOVEŠKE ŽRTVE IN OGROMNA MATERIJALNA ŠKODA. — KRALJ ODPOTOVAL V PONE-SREČENE POKRAJINE.

BEOGRAD, 9. marca. V južnih pokrajinah naše države je bil v soboto potres, ki je zavzel naravnost katastrofalni obseg. Okrog tisoč hiš se je porušilo in potres je zahteval tudi več sto človeških žrtev. Potresno ozemlje se razteza ob Vardaru v južni smeri, ogledljive je v Rodopskem gorovju med Demirhisarjem in Drami, ki je znano kot vulkansko ozemlje, najhujša opustošenja pa je povzročil potres v ozemlju Gjeogelije ob jugoslovansko-bolgarsko-grški meji. Potresni sunki so pričeli ob 3. ponoči. Sunk je sledil sunku, ob 3.15 pa je bil najhujši, ki je imel katastrofalne posledice. Najbolj prizadeti ste mesti Gjeogelija in Valandovo ter trg Pirova, ki je popolnoma porušen. Tu je tudi največ človeških žrtev. Izpod razvalin so potegnili dosedaj 20 mrtvih in nad 100 težko in lahko ranjenih. Na progi Skoplje—Gjeogelija je potres porušil več železniških mostov in kolodvorov. Ves promet je zastal, ker je na progi vse polno velikih zemeljskih razpok. Prebivalstvo je takoj po prvih sunkih panično zapustilo svoja bivališča in prenočilo kljub hudemu mrazu pod milim nebom. Iz Skoplja, Bitolja in drugih sosednih krajev so bili odposlani pomožni vlaki z vojaštvom, sanitetnim materijalom in živili. V potresno ozemlje je prisel tudi že kralj Aleksander v spremstvu ministrskega predsednika generala Živkovića. Brzojavne in telefonske zveze s ponesrečenim ozemljem so pretrgane.

»Pravda« poroča, da znaša število mrtvih 150, ranjenih pa je nad 500 oseb. Poginilo je tudi mnogo živine. V Valandovu, Doiranu, Demirkapliji, Strumici in Radovištu je povzročil potres veliko škodo.

SOLUN, 9. marca. Po vsej južni Macedoniji, posebno ob jugoslovansko-bolgarsko-grški meji, je razsajal včeraj usoden potres, ki je napravil velika opustošenja. V Kavalariju pri Kikiču se je porušilo 70 hiš. Tudi po vaseh v okolici Soluna so se porušile številne hiše, v Doiranu tudi cerkev. Potresne sunke so čutili tudi v Soliju, Čustendilu, Džumaji in Petriču, vendar pa tamkaj ni napravil škode. V jugozapadnem delu Bolgarske je napravil potres največjo škodo v okolici Nevrokopa, kjer je bilo tudi več ljudi ubitih.

BEOGRAD, 9. marca. A. Iz Kotora se poroča, da je kraljica Marija, ki se je pripeljala včeraj z novim našim parnikom, imenovanim po njej, čim je snoči zvedela o veliki potresni nesreči, ki je zadela Macedonijo, takoj odredila, da se ustavi vsi svečani sprejemi.

BEOGRAD, 9. marca. M. Predsedništvo vlade je izdalo danes sledečo objavo: Radi potresne katastrofe v Južni Srbiji je vlada sklenila, da bo nudila prizadetim krajem vso potrebno pomoč iz državnih sredstev. Zato se ne bodo zbirali nobeni prispevki in tudi ne sprejemali iz tujemstva.

BEOGRAD, 9. marca. Listi prinašajo obširna poročila o veliki potresni katastrofi, ki je zadela južne kraje naše države.

pe domovine. Mnogo vasi je porušenih do tal. Vasi Bogdanci, Javato, Stožakovo, Bogorodinci, Grčiste, Udovo, Gradec, Karagorgjevac, Pirava, Valandovo in razni drugi kraji v dojranskem okraju so porušene do tal. Podrobna poročila še manjkajo in se tudi ne ve, koliko človeških žrtev je zahteval potres. V Strumici je veliko hiš porušenih, v Štipu vlada velika panika med prebivalstvom, ker se potresni sunki ne prestano nadaljevati. V Kavadarju, Kumanovem in Kočani ni človeških žrtev, vendar je materialna škoda zelo velika. Oblasti so neprestano na delu, da organizirajo čim izdatnejšo pomoč prizadetemu prebivalstvu. Ban vardarske banovine, Žilka Lazić, ki je takoj odpotoval v ponesrečene pokrajine, vodi osebno vso pomožno akcijo.

BEOGRAD, 9. marca. Tukajšnji potresni zavod je izdal danes sledeče poročilo: Davi ob 5.01 so zabeležili potresni aparati na Tašmajdanu pričetek nove velike potresne katastrofe v daljavi 9000 km. Maksimum je bil zabeležen ob 5. uri 40' 42", konec potresnih sunkov je bil ob 6.36.

Doumergue — kralj Viktor
Emanuel

PARIZ, 9. marca. Zadnje dni so bile v gotovem delu časopisja razširjene vesti, da bodo vsled sklenitve pomorskega sporazuma francoske vojne ladje posetile Spezijo, italijansko brodovje pa Toulon. Tudi se govori, da namerava predsednik republike Doumergue posetiti Rim, nakar mu bo kralj Viktor Emanuel vrnil obisk v Parizu.

Z merodajne strani se te vesti demantirajo in označujejo kot zelo preuranjene. Italijanski listi naglašajo, da medsebojni poseti državnih poglavarjev in obeh mornaric ne morejo biti aktualni, dokler se popolnoma ne uredi vse sporne točke, ki še obstojajo med Italijo in Francijo.

Snežni viharji v Zedinjenih
državah

NEWYORK, 9. marca. V severnih in vzhodnih predelih Zedinjenih držav divjajo že par dni silni snežni viharji, ki so zahtevali več smrtnih žrtev in povzročili milijonsko škodo. Ponekod so železniške zveze prekinjene, ker so viharji nanesli v zaseke ogromne množine snega in ledu. V Chicagu je mestna uprava namestila 20.000 brezposelnih, da čistijo ulice snega. Na velikih severnoameriških jezerih so morali plovbo popolnoma ustaviti, ker ladje ne morejo iz luk.

Opustošeni angleški otok

KAPSTADT, 9. marca. Strahoviti viharji, ki so divjali zadnje dni na angleškem otoku St. Mauritius, so napravili ogromno škodo. Vihar je dosegel do 130 km na uro in je porušil celo vrsto hiš.

Številne sladkorne plantaže so popolnoma uničene. V razvalinah je tudi več tvornic sladkorja. Vihar je imel za posledico tudi težke poplave. Kakor hiše visoki valovi so udarjali na kopno in pometali vse v pristanišču nahajajoče se čolne in manjše ladje na suho. Vremenska postaja je že nekaj dni poprej opozorila prebivalstvo, da se bliža strašen vihar in so se zato ljudje pravočasno rešili. Kljub temu pa je zahtevalo neurje mnogo človeških žrtev, ki so našle smrt večinoma v trenutku, ko so se pričele rušiti hiše.

Mariborskim trgovcem na znanje.

Gremiju trgovcev se je naznanilo, da zbirajo razni agenti po tukajšnjih trgovinah že sedaj naročila za reklamne koledarje za leto 1932. Ker pa pride na letošnjem občnem zboru gremija v razpravo predlog o prepovedi razdeljevanja takih koledarjev, bi bilo nujno potrebno, da trgovci počakajo z naročilom do občnega zbora, ki bo itak že koncem meseca marca.

V kleti zasačen.

Danes krog pol 10. je hišnica v hiši v Stolni ulici 1 opazila, da se je neki neznanec čudno dolgo mudil v kletnih prostorih. Obvestila je policijo in klet zaklenila. Stražnik je neznanca aretiral. Na policiji se je izkazalo, da je to 22letni Peter Plečko iz Studencev, ki je policiji dobro znan, ker je kradel že, ko je še bil komaj 10—12 let star. Pri njem so našli tudi nabiralno polo za prostovoljne prispevke za godbo gasilnega društva v Studencih. Policija bo razčistila, kaj je delal v kleti, tembolj, ker so zadnji čas tudi tatvine po kletah na dnevnem redu.

Prosvetno delo v Slovenskih goricah.

Čitalnica pri Sv. Trojici v Slov. goricah je imela pred kratkim dobro obiskan občni zbor, kateremu je predsedoval domači šol. upravitelj gosp. Fran Golež. Čitalnica, ki je članica ZKD v Mariboru, vrši v Slov. gor. v malem isto prosvetno delo, kakor ZKD v velikem, kajti ona vzdržuje poleg svoje domače knjižnice, ki je prav bogata, saj šteje nad 800 knjig, še tudi knjižnice pri Sv. Antonu, Benediktu in Rupertu s 60 do 100 knjigami, katere se vsako leto zamenjajo. S tem je gotovo ZKD v Mariboru, pri svojem stremljenju po ustanovitvi ljudskih knjižnic znatno razbremenjena. V novoustanovljeni Sokolski četki je dobila čitalnica mladega, čilega druga, s katerim bo roko v roki delovala ter razširjala prosveto med narodom. Na občnem zboru je bil izvoljen stari odbor in sicer: predsednik šol. upravitelj Franjo Golež, namestnik Golob Rajko, tajnica gđ. Kirbiš Vera, blagajnik dr. Weigl in knjižničar učitelj Josip Golob. Agilnemu društvu želimo ob 10letnici njegovega obstoja prav obilo uspehov in razmaha v blagor naroda in domovine.

Slovenci v Zagrebu.

Včeraj je imelo društvo zagrebških Slovencev »Narodna knjižnica in Čitalnica« svoj občni zbor. Iz poročil je razvidno razveseljivo dejstvo, da šteje društvo nad 1200 članov in da ima knjižnico z nad 1500 knjigami ter čitalnico z nad 50 časopisi. Prosvetni odsek pod vodstvom vseučiliškega profesorja dr. Zarnika je pridno na delu, istotako pevski odsek, ki ima mešani, moški in ženski zbor. Ustanovil se je še plesni, zabavni in izletniški odsek. Predsednikom društva je bil ponovno izvoljen vseučiliški profesor dr. Zarnik.

Najbolj pozabljen evropski narod

DEŽELA SKRAJNEGA EVROPSKEGA SEVERA. — LAPONCI PO POREKLU, JEZIKU IN KULTURI. — FINSKA PRIZADEVANJA.

Saj prav za prav ni velika ta naša Evropa, posebno ne danes, ko jo od skrajnega severa do najnižjega juga, od vzhoda, tam od Urala pa to zapada, portugalske obale, vežejo neštete avtomobilske ceste, železnice in zračne linije. Tudi držav ni toliko, da si jih človek ne bi mogel zapomniti, vendar pa žive na tem starem kulturnem kontinentu tudi narodi, o katerih bi pri nas prav malo-kdo vedel nekaj povedati, ko bi ga vprašali. Kaj veste n. pr. o Flandrih, Bretoncih, Baskih itd.? Pa so vendar vsi ti narodi zares narodi, ne morda samo kakšna plemena, le za odtonek različna od svojih sosedov! In kaj veste o Laponcih? Kje so, kaj so, kdo so?

V zadregi ste. Morda ste kdaj že slišali to čudno ime: Laponci; morda tudi veste, kje bivajo, več pa, stavim, ne veste o njih. Neznana usoda jih je nekoč pripeljala na Škandinavsko ter jih potisnila na skrajni severo-vzhod, na polotok Kola, ki pripada danes svobodni republiki Finski. Finska je po ozemlju zelo obsežna država in je znamenita posebno po tem, da ima krog 35.000 jezer in jezerc, po prebivalstvu jo pa štejejo med male države. Vseh Fincev je krog 3.500.000 duš, njihovi sodržavljani Laponci pa ne štejejo niti dobrih 200.000. Niti eni niti drugi pa ne pripadajo k nobeni izmed treh velikih evropskih rasnih skupin, torej ne k Slovanom, ne k Germanom in ne k Romanom. Finski najbližji sorodniki v Evropi so Madžari in Turki, daljni sorodniki so jim pa vendarle tudi Laponci, in sicer v toliko, v kolikor so vsi ti Uralci v posrednem sorodstvu z mongolsko rasno skupino. Mnogo bolj kakor Finci so pa Laponci ohranili znake svoje mongolske prelošnosti. Tudi njihov jezik ima svoj izvor v daljni rumeni Aziji.

Dočim pa so se Finci kulturno visoko dvignili, nekako skoraj na nivo ostalih Škandinavcev, so Laponci ostali na skrajno primitivni stopnji omike. Postali so sicer že pred davnimi stoletji kristjani, potem seveda protestanti, v bistvu so pa še vedno stari pagani. Njihova vera je vsa preprežena s praviljimi bitji in nešteti fantastičnimi vražami. Te njihove zaostalosti je v prvi vrsti kriva zelo redka obljudenost. Laponske naselbine so zelo oddaljene druga od druge, to pa zaradi tega, ker potrebujejo za obstoj posameznika izredno veliko tal. Laponska je večino leta pokrita s snegom in ledom, je močvirnata, sicer pa porasla z iglastimi gozdovi. Tako je njih glavni vir dohodkov lov na ribe in tjunje, na razne gozdne živali, posebno medvede, in pa živinoreja, ki se pa omejuje zgolj na severne jelene, ki dajejo Laponcem skoraj vse: obleko, obutev, mleko, meso, mast in še kosti za razno orodje in orožje. Bolj na jugu se bavijo tudi z gozdarstvom in nekateri odhajajo celo že kot delavci k Fincem, Švedom in Norvežanom. Vendar zelo težko zapuščajo svojo domovino, na katero so kljub vsem težavam strastno navezani.

Ker prebivajo v bornih in nezdravih kočah, se hranijo s preveč enolično hrano, ljubijo strastno žganje in se ženijo in može v najbližjem sorodstvu, so telesno slabotni in degenerirani. V poslednjem času se njihovo število ne množi, ampak celo pada. Sicer pa so Laponci, kakor vsi primitivni narodi, zelo prijazni in gostoljubni, strastno ljubijo zabavo, petje, ples in pravljice, ki si jih sporočajo od rodu do rodu. Sploh imajo izredno bujno fantazijo in veliko nagnenja do umetnosti. Folkloristično so tedaj zelo zanimivo ljudstvo, nekaj praviljnih svet na robu današnje zmaterijalizirane in zracionalizirane Evrope.

Finci, h katerih državi sedaj po večini pripadajo (nekaj jih je tudi še na ruskem ozemlju Škandinavije) se na vse načine trudijo, da bi jih kulturno dvignili. Ustanavljajo jim šole, pošiljajo jim zdravniške in zdravnice, ustanavljajo bolnice itd., a Laponci sprejemajo vse to zelo skeptično ali pa malomarno in brez navdušenja. Negotova je tedaj usoda tega zanimivega in svojevrstnega evropskega naroda, ki je v širokem svetu tako zelo malo poznan.

Lepa Masarykova proslava.

V nedeljo popoldne je imela češka dopolnilna šola v Mariboru izredno posrečeno slavlje 81letnice rojstva prezidenta Masaryka. V okusno dekorirani dvorani Narodnega doma se je zbrala že precej številna mladina češke kolonije s svojimi roditelji, tako da je bila dvorana čisto polna. Slovesnosti so se udeležili tudi zastopniki mariborske JČ Lige, predsednik dr. Pivko in odborniki ravnatelj Kadunc, inž. Leben in dr. Reisman. Češki klub pa je bil polnoštevilno navzoč s svojim predsednikom Franjom Burešom in podpredsednikom svetnikom Knopom. Učitelj češke šole g. Drly, ki je z velikim trudom z mladino naštudiral obsežen spored, je najprej v poljudnem govoru zlasti mladini predstavil Masarykovo življenje in njegovo zaslužno delo za osvoboditev češkoslovaškega naroda. Nato je sledila dolga vrsta čeških deklamacij, učenk in učencev, od najmlajših, že 4letnih naprej do srednješolcev, ki so kljub dolgemu sporedu tako živahno prednašali pesmi o tatičku Masaryku, da je odraslo občinstvo polni dve uri z največjim zanimanjem in navdušenjem aplavdiralo najmlajši češkoslovaški mladini v Mariboru. Oder je bil okrašen s sliko Masaryka v češkem in jugoslovanskem praporu, ob straneh pa so visele slike ostalih čeških velemož, Jana Huša, Žižka, Komenskega in Havlička. Zlasti posrečen je bil dramatičen prizor, ki so ga s polnim uspehom izvedle tri deklice in en deček, katerega je zaključilo lepo petje vse češke mladine. Bil je res lep popoldan, ki je gotovo znatno utrdil državljansko zavest češkoslovaške kolonije v Mariboru.

SAMO PAR DNI — 3 SENZACIJE

ZLATI ČUDEŽ - HASLINGER - WEBER

Mariborski in dnevni drobiž

† Ana Womerjeva.

V noči od sobote na nedeljo je umrla v bolnici v Gradcu gospa Ana Womerjeva, upokojena učiteljica in žena učitelja na osnovni šoli na Ruški cesti g. Ivana Womerja. Šele pred 5 dnevi se je po dolgem iskanju zdravja v raznih bolnicah zatekla še k specialistom v Gradcu, vendar ni bilo več pomoči. Že pred tremi leti je morala radi bolezni predčasno v pokoj. Službovala je poprej v raznih krajih, v Šmarju, Sv. Vidu pri Grobelnem, Gotovljah, Konjicah in na Muti. Iz Mute sta bila pred leti oba z možem premeščena v Maribor. Truplo pokojnice bodo danes prepeljali v Maribor. V sredo bo na mestnem pokopališču položeno k večnemu počitku! Blagi učiteljici in dobri ženi bodi večni mir in najlepši spomin med nami, preostalim pa naše iskreno sožalje!

Ljudsko štetje 1931.

Vsled predpriprav za ljudsko štetje, ki se bo vršilo 31. t. m., se bo v uradih mestnega načestva od 27. marca do 18. aprila uradovale za stranke samo od 11. do 12. dopoldne.

Prememba posesti.

Hišo v Stolni ulici št. 5 je od gospe Frančiške Bayer-Swaty kupil g. dr. Fr. Windischer iz Ljubljane za 650.000 Din.

Studenška nedelja.

Ponovna zima nas je spravila že v nevoljo. Lani ob tem času so ljudje že obdelovali svoje vrtičke, letos pa še mraz neizprosno pritiska. Bliža se Jožefov praznik, ki ga bomo obhajali najbrž čisto zimsko. Vrtljaki ne morejo začeti svojega posla, gugalnice in kolibe čakajo... Žalostna marčeva nedelja!

Pri Majheniču so zborovali kolesarji, kino »Diana« je razvil živahno reklamo za »Krvavo areno«, največja privlačnost sobote in nedelje pa je bil Gašperček s »Snegulčico« na sokolskem lutkovnem odru. Obe predstavi sta bili do zadnjega kotička dobro zasedeni. Delavska deca se je ob nizkih cenah (1 in 2 Din) izbornjo zabavala.

Posojilnica pri Sv. Trojici v Slov. gor. je praznovala te dni 35letnico svojega obstoja. Iz skromnih začetkov se je razvila v soliden denarni zavod, ki vživa splošno zaupanje svojih članov kakor tudi nečlanov. Čeprav obstojajo v vseh okoliških župnijah enaki zavodi, v bližnjem Sv. Lenartu celo štirje, je v zadnjem letu v vsakem oziru napredovala ter dosegla promet 2.265.308 Din 63 p. Število članov je naraslo na 360. Zlasti razveseljuje so se dvignile hranilne vloge, ki so znašale koncem leta 1.121.725 Din 25 p. Posojil je bilo danih v preteklem letu 342.950 Din, tako da je stanje posojil znašalo koncem leta 711.190 Din. Posojilnici načeljuje za napredek zadružništva zaslužni g. Ernest Golob, vodi jo pa kot tajnik šol. upravitelj g. Fran Golob. Občni zbor, ki se je vršil 1. t. m. pri prav zadovoljivi udeležbi, je potekel v najlepšem soglasju.

Smrtna kosa.

Včeraj je preminul v Mariboru v 51. letu starosti g. Alojzij Račič, posestnik in gostilničar, restavrater pri Gambrinu. Pogreb se bo vršil jutri, v torek, ob 16. uri, izpred mrtvašnice mestnega pokopališča na Pobrežju. — V Gradcu je preminula včeraj gospa Anka Womer, roj. Kalšek, učiteljica v pokoj, soproga učitelja g. Ivana Womerja. Pogreb bo v sredo, ob 3.30 pop. izpred mrtvašnice mestnega pokopališča na Pobrežju. Bodi jima ohranjen blag spomin, žalujočim pa naše sožalje!

Tatvine zopet na dnevnem redu.

Tekom včerajšnjega dne je bila prijavljena cela vrsta tatvin: šoferju Petru Vodniku so z avtomobila, ki je last tvrdke Unio, iz veže hiše št. 11 v Strmi ulici odnesli razne predmete. Strugar-skemu pomočniku Mihaelu Kovačiču je iz veže hiše št. 32 na Meljskem hribu, kjer stanuje, izginilo kolo, vredno 1500 Din. Prodajalki na trgu Mariji Orner je nekdo izmaknil denarnico s 150 Din. služkinji Rozli Avguštin pa tudi na trgu denarnico z 200 Din.

KINO

Grajski:

Samo še torek:

SCHUBERTOV POMLADNI SEN.

100% zvočna opereta po Schubertovi opereti »Tri mladenke«. — Gretl Theimer, Lucie English, Sigfried Arno

Union:

Danes zadnji dan: MALA IZ PRATRA

Anny Ondra, Sigfried Arno, Margareta Kupfer, Paul Morgan

Od torka dalje:

POT K SLAVI

Richard Tauber

Predstave v obeh kinih ob delavnikih ob 17. 19. 21. uri; ob nedeljah in praznikih ob 15. 17. 19 in 21. uri. Predprodaja dnevno: od 10. do 12. ure na blagajni. XXVI

APOLO KINO:

V soboto in nedeljo:

PAZI HARROLD!

Harrold Lloyd

Igralci državne razredne loterije.

ki so kupili svoje srečke pri upravi Jutra in Večernika v Mariboru, Aleksandrova c. 13, naj zamenjajo iste še danes in jutri, ker bo sicer prekasno. Žrebaje se bo vršilo že jutri 10. marca 1931.

Jugoslovanska Matica v Mariboru

poziva svoje člane in somišljenike, da se udeleže dne 11. t. m. koncerta, ki ga priredi slovensko pevsko društvo »Maribor« v dvorani Uniona ob priliki 80letnice skladatelja Hugolina Sattnerja. Istotako naj smatra vsak zaveden Jugoslovčan za svojo dolžnost, da se odzove okrožnici zagrebškega nadškofa dr. Bauerja ter se dne 19. t. m. udeleži javnih molitev za naše preganjane brate v Italiji.

Privatni nameščenci.

Podružnica Saveza privatnih nameščencev Jugoslavije posluje odslej redno vsak torek, četrtek in soboto od 19. do 20. ure v svojih društvenih prostorih Slomškov trg 6/I. Opozarja se posebno nečlanjene nameščence, da v čim večjem številu pristopajo k svoji stanovski organizaciji in jo tako podkrepijo v borbi za skupne socialne interese vsega nameščenstva.

Noč na Jadranu

nam je pričarala minulo soboto zvečer podružnica Jadranske Straže v vseh prostorih Uniona. Dvorana sama je bila priprosto, a okusno dekorirana, v prvem nadstropju pa je bil poleg drugega bar, kjer je celo steno pokrivala lepa slika dubrovniške panorame, zamisel in večinoma tudi delo naših vrlih umetnikov Gvajca, Cotiča in Ravnikarja. Občinstva se je zbralo izredno mnogo in ni obisk prav nič zaostajal za največjimi predpusnimi prireditvami. Navzoče so bile tudi glave tukajšnjih državnih in vojaških oblasti in uradov, mestne občine, stanovskih, nacionalnih in kulturnih korporacij in organizacij itd. Slavnost je uvedla godba 45. pešpolka s koračnico Jadranske Straže. Predsednik podružnice dr. Leskovar je v navdušenem in stvarnem govoru opisal pomen in važnost morja za vsako in zlasti za našo državo ter opozarjal, kako nam zavistneži škiliijo po našem Jadranu. Operni pevec Neralić je ob spremljevanju g. prof. Mirka na klavirju zapel Vilharjevega »Mornarja« in Zajčeve »Na pomolu«. Gdčna Rudeževa je deklamirala čustveno Askerčeve »Noč ob morju«, gledališki igralec Skrbinšek pa Grudnovo »Tržaškimi bratovi«. Združeni pevci mariborskih pevskih društev so pod vodstvom g. prof. Mirka zapeli nekaj narodnih pesmi in »Morje adrijsko«. Vojška godba je še odsvirala Dvořakov koncertno uverturo »Domov mui« in Gervaisov potpourri »Jadran v veselju i tuzi«. Nato pa se je razvila živahna plesna zabava. Prvo kolo je otvoril g. general Pavlovič s soprogo predsednika podružnice Jadranske Straže. Poseben čar večera je dajalo veliko število lepih ženskih narodnih nož.

Mariborsko gledališče

REPERTOAR:

Ponedeljek, 9. marca. Zaprto.

Torek, 10. marca ob 20. uri »Karl in Ana«, ab. C. Kuponi.

Sreda, 11. marca. Zaprto.

Četrtek, 12. marca ob 20. uri »Čardaska kneginja« ab. A. Kuponi.

Iz gledališča. Mariborsko gledališče bo v kratkem proslavilo šestdesetletnico popularnega slovenskega pisatelja Fran S. Finžgarja. Ob tej priliki bo vpriporilo eno najjačjih pisateljevih dramskih del »Verigo« v režiji g. J. Koviča. — Tudi krstna predstava misterija mariborskega pisatelja Radivoja Reharja bo kmalu. — Opereta pa pripravlja Kalmanov šlager »Cirkuška princesa«.

Proslava Sattnerja.

Današnji številki »Večernika« prilagamo vabilo na proslavo 80letnice P. Hugolina Sattnerja, ki se bo vršila na koncertu »Maribor« v Unionu dne 11. marca, točno ob 8. zvečer. Izvajal se bo Sattnerjev oratorij »Vnebovzetje«.

Ljudska univerza v Mariboru.

V petek, dne 13. marca, bo zanimivo predavanje o pravilni negi in o modernej oblikovanju naših zasebnih in javnih vrtov. Pomlad zopet trka na naša vrata, in sleherni, ki ima košček vrta, se bo vprašal, kako naj ga najbolje izkoristi, ne da bi to mnogo stalo. Pri tem ugibanju nam hoče pomagati s svojim strokovnjaškim nasvetom g. inž. Jeglič iz Ljubljane, ki bo premotril na podlagi bogatega skioptičnega materiala vprašanja, kakor: Kako naj domači vrt služi najboljšo meščanu? Kako naj uredimo javni, ljudski vrt, da služi življenjskim potrebam današnjega prebivalstva? Kako otroška igrišča? In končno pokopališča?

Meskalin, nov narkotični strup za človeštvo

Borba proti opojnim strupom, ki je sedaj internacionalno organizirana in ki jo vodi Društvo narodov, postaja vedno težavnejša, ker prihajajo v trgovino in v uporabo vedno novi strupi. Prej je bilo znano samo uživanje morfija in opija, danes pa so v vseh večjih evropskih mestih ljudje, ki so postali žrtev heroina in kokaina. Osebito po svetovni vojni je osvojil kokain široke kroge. Sedaj pa obstoja nevarnost, namreč razširjanje novega opojnega strupa, ki ga danes že mnogo ljudi uživa. To je meskalin, eno narkotičnih sredstev, ki ga uživajo Indijanci že skozi stoletja, sedaj pa so ga začeli tudi belci izdelovati v tavninah. Angleški časopis prinaša nekaj pojasnil o tem zlu, ki ga imenuje meskalin.

V Centralni Ameriki raste vrsta kaktusa, nazvana peyote ali pellote. Ta rastlina vsebuje alkaloid meskalin, ki lahko povzroči zelo žive izpremembe v čutilih in čutilne obmane (halucinacije), pa tudi zelo čudne izpremembe v občutkih in zavesti. Meksikanski Indijanci uporabljajo meskalin že od davnaj za svoj užitek. Še pred odkritjem Amerike je v Meksiku služila ta rastlina, predelana ali surova, kot versko opojno sredstvo. Pred kakšnimi 40 leti so začeli uporabljati meskalin tudi Indijanci Zedinjenih držav. Mednarodna trgovina z opojnimi sredstvi je pridobila sedaj tudi meskalin in ga začela širiti po celem svetu. Meskalin se pridobiva tako, da se porežejo vršički rastline, osušijo in spravljajo v trgovino kot meskal, pred tem pa se najvažnejši alkaloid te rastline, meskalin, izvleče in širi kot čisti alkaloidni produkt.

Položaj žene v Perziji

Gospa Kodsieh-Ashraf, ki je zastopala na zadnjem kongresu žen iz orijenta Perzijo, je napisala članek, ki nas seznani z današnjim stanjem žen v Perziji. Po njenem mnenju je iskati vzroke ženske sužnosti v Perziji v verskih zaedah. Žena dolgo ni imela sploh nikakih pravic, temveč je bila moškemu le sredstvo za naslado. Revolta velike osebnosti ge Tahered v drugi polovici 19. stoletja je končala silno tragično. Ta pokretnica je bila namreč ubita od sovražnikov pokreta, ki ga je vodila. Šele 1918. leta so bile ustanovljene v Perziji prve ženske šole. Pa še niti 1923. leta se ni upala nobena žena peljati v odprtem vozu, četudi je bila v spremstvu svojega očeta, moža ali brata. O tem, da bi zavzemala žena kako javno mesto ni bilo niti govora. Šele za vlade Rize Kana so začeli uspevati poskusi žen. Danes lahko posejajo žene kina in gledališča, pa tudi to imajo dovoljeno, da si same služijo kruh. Perzijske žene so danes že shvale, da je njih dolžnost, osigurati si boljši položaj v družbi. Ženske organizacije v Perziji skrbijo danes za boljšo vzgojo žen, za uvajanje teh v njihove socialne in politične dolžnosti. Tudi poskušajo doseči prepoved otroških zakonov, ukinitve množestva, reformacije določb o ločitvi zakonin in to, da ne bi trebalo imeti ženam s kopreno pokritih obrazov.

Rotarijanstvo in mednarodni rotarijski kongres na Dunaju

Na Dunaju se vrše velike priprave za mednarodni kongres Rotary-klubov, ki se bo vršil od 25. do 27. junija tega leta. Kongresu bo prisostvovalo več kakor štirideset gostov iz vseh držav. Specijalni komite se mora pobrigati skupno z vlado in raznimi komisijami za promet tujcev, da bo sprejem tujih gostov čim srčnejši in veličastnejši. Interesantni so nekateri podatki o Rotary-klubih, ki jih tu priobčujemo.

Dne 23. februarja 1905. je osnoval advoalat dr. Paul Harris v Chicagu s tremi svojimi prijatelji prvi Rotary-klub. Ta klub si je postavil nalogo, zbirati najodličnejše predstavnike vseh poklicev, ki bi bili pripravljeni služiti višjim idealnim ciljem, vsak v svojem poklicu in vsi skupaj v lastni družabni zajed-

Meskalinov sulfat je zelo močan strup, ki ostro deluje na srce in dihanje. Glavno njegovo svojstvo je v tem, da pričara divne slike. Temu učinkovanju je pripisovati, da ljudje kljub temu, da že po prvem poskušnju novega strupa takoj občutijo škodljive zdravstvene posledice, vendar ne morejo opustiti uživanja. Zastrupljenje z meskalinom izzove najprej vročlovost, glavobol, bolečine v želodcu in nezmožnost časovne orijentacije. Človek je nekako omamljen, ne more sestaviti niti ene jasne misli in je v zelo neugodnem položaju polzavesti. Ve dar pa ti neugodni pojavi postopoma zginevajo, t. j. čeravno obstojajo, jih vendar ni občutiti in človek na njih pozablja, ker se pojavijo divne vizije. Dva angleška raziskovalca sta točno dognala posledice meskalina tako, da sta ga sama uživala in opisovala stanje opojnosti. Kakšnih 25 minut po zavžitju strupa so se začele pojavljati vizije, ki so bile v začetku po obliki zelo enostavne, so pa kmalu postale vse lepše, bujnejše in osebito bogate na barvah. Običajno nastopajo v obliki vzorcev preprog. Meskalinist nato kmalu opazi velike travnate površine z malimi, krasnimi cveticami, lepimi metulji, ki frfotajo v prijetnih črtah, ali pa vidijo polja, nad katerimi se razprostira divno modro nebo s prekrasnim poljem. Čim dalje uživa človek to opojno sredstvo, tem krasnejše vizije ima, ali tem lažje je razvedanje človeškega organizma. — Kako strahovito učinkuje ta strup na telesno stanje, je mogoče videti na prebivalcih onih indijanskih naselbin, v katerih ta strup redno pijejo.

nice. Osnovna ideja, ki je lebdela organizatorjem pred očmi, je bila čvrsta vera v dobro, ki se skriva v vsaki človeški duši. Organizacija dr. Harris je imela nalogo, spraviti to dobro, ki je skrito v vsakem človeku, do izražanja. V klubu je izključena vsaka politika, baš tako pa se puščajo na stran tudi vsa vprašanja, po katerih se poedinci razlikujejo, ampak se prepuste osebnemu pojmovanju poedinih članov. Glavne točke programa Rotary-klubov vsebuje šest zapovedi: »Imej visoko etično shvačanje v vseh poklicih in poslih, izvršuj svoj poklic vedno častno, koristi z njim človeški družbi, razširi svoj krog pozancev, da boš imel tako priliko za obsežnejše udejstvovanje.«

Ideja je našla plodna tla. V jedva dveh desetletjih se je silno povečalo število članov Rotary-klubov. Danes je na svetu 1500 Rotary-klubov, razsejanih po vseh zemljah in državah. Skupno je 158.000 članov, ki pripadajo kar 68 raznim narodom. Član Rotary-kluba ni tako lahko postati. Najprej je treba izvršiti v svojem poklicu nekaj odličnega, šele potem je mogoče postati član zajednice izbranih.

Vsak četrti kongres se vrši v kaki državi izven Amerike. Na teh kongresih se menjajo vsako leto statuti Rotary-klubov, odnosno se prilagode vsaki izpremembi situacije. V tem letu so prišla poleg Dunaja v poštev še mesta London, Pariz in Nizza, pa je Dunaj zmagal. Iz same Amerike bo prišlo okrog 2000 članov s posebnim parnikom. Prav tako bo prišlo okrog 800 članov iz Anglije s posebnimi vlaki. Švedi, Norvežani in Nizozemci bodo pa prišli z avtomobili. Po odredbah statuta Rotary-klubov mora biti zastopan vsak izmed 3600 klubov. Tako zbirajo Rotary-klubi okrog sebe predstavnike vseh narodov in imajo njihovi kongresi značaj velike mednarodne manifestacije.

Rotary-klubi razpolagajo z močnim tiskom, ki vrši veliko propagando za ta kongres. Posebno močna je ta propaganda v Ameriki, kjer izide tedensko 140.000 izvodov listov Rotary-klubov.

Pri zdravniku.

Zdravnik (skrbno): Smatram za nujno, da napravite daljše potovanje na morju. Ali vam je to mogoče?

Pacient: Seveda, saj sem kapitan na pomorskem parniku.

Kulturne vesti

Edicije Belo-modre knjižnice v Ljubljani. Našim starim družbam: Mohorjevi, Vodnikov, Cankarjevi, Goriški Matici, Slovenski Matici itd. se je predlanskim pridružila še Belo-modra knjižnica društva »Atena« v Ljubljani, ki izdaja vsako leto po 4 knjige za članarino 20 Din. Podjetje so osnovale ženske in je zato popolnoma prilagojeno njihovim potrebam, pa tudi vsa dela, katera knjižnica izda, morajo potekati izpod ženskega peresa. Po tem se ta družba razlikuje od vseh drugih, katerim je merilo samo — kvaliteta, ne pa spol avtorja. Prva edicija Belo-modre knjižnice je »Ženski almanah«. Letošnji obsega 54 strani malega četrtinskega formata in prinaša po »Predgovoru« in koledarju kratek sestavek »Kraljica Marija, mati naših kraljevičev« z lepo fotografijo vseh treh princev, slike narodnih noš in običajev iz Ziljske doline na Koroškem, troje slik z risarske razstave na ženski realni gimnaziji v Ljubljani in troje slik cvetočih kaktej. Marica Zilanka objavlja sestavek »Iz Ziljske doline na Koroškem«, C. Štebi-Pleško piše »Pismo tajnice Jugoslovanskega ženskega saveza predsednici ženskega društva«, Minka Kreftova pripeva »Nekaj misli o našem ženskem društvenem življenju, Manica (Komanova) objavlja »Kazen za nameravani greh« z dvema ilustracijama, Ema Pečeta piše o »Gospodinji na kmetih«, dr. Angela Piskernikova o »Češminu in žitni rji«, Marjanca Lindtnerjeva o »Kak-tejah in sukulenti«, Andreja V. pa o »Medu«. Mimo tega so v Almanahu še poročila o Telesno-kulturnem društvu Ateni v Ljubljani in o ženski založbi. Druga knjiga je roman Marjane Kokaljeve-Zeljeznove »Brezdomci«, v katerem opisuje na 106 straneh bridko usodo ruskih emigrantov. Glavna oseba je mlada kontesa Fiodora, ki se prodaja, da more omogočiti svojim bratom in sestram studij in pošteno ter dostojno življenje. Roman je mestoma spretno in napeto pisan, v celoti pa dokazuje, da pisateljica še ni našla pravega izraza, da bi zmogla težko tehniko resničnega literarnega dela večjega formata. Mnogo boljše je mladinska povest Marije Jezernikove »Princesa Iza«, zajeta iz živalskega sveta. Princesa Iza je mlada lisica, ki doživi vse mogoče vesele in žalostne dogodivščine. To je nekako nadaljevanje v žanru njene prejšnje podobne knjige »Medvedov Godrtnjavec«. Povest je razdeljena na dvanajst poglavij in jo je z ilustracijami dokaj posrečeno opremil France Podrekar. Obsega 126 strani enakega formata kakor ostale edicije. Četrta knjiga je praktičnega značaja; napisala jo je Ljudmila Šlibarjeva pod naslovom »Le-podržne vaje za mladino in ženo«. Posvečena je ritmični gimnastici in je sploh prvi učbenik te vrste v našem jeziku. Delo je bogato ilustrirano, tako da nudi tudi nazorna navodila za izvajanje različnih gibov in vaj. Razdeljena je na dva dela in obsega 48 strani. Vse štiri knjige so tiskane na izredno debelem papirju, tako da so na oko zelo zajetne, čeprav obsegajo največ po 48 do 126 strani. Neokusne pa so plačnice, ki povzročajo, da človek knjig ne more tako vzljubiti, kakor bi jih sicer. Mimo tega bi uredništvo priporočilo tudi več skrbni za pravopis in jezik; vsaj enotno naj bi bil pisan. Navzlic temu pa bodo naše žene sprejele z veseljem letošnji »knjižni dar« Belo-modre knjižnice, ki je spričo nizke naročnine zares dar.

Starorimski amfiteater

so razkrili v Milanu povodom izkopavanja za vodovodne cevi v Via Locati. V globini 4 metrov so našli na debel zid, ki se vleče kakih 40 metrov daleč. Arheologi izjavljajo, da so to ostanki starorimskega amfiteatra v Milanu, ki je omenjen v raznih starih spisih.

Previden klient.

Odvetnik (lopovu): Če Vas naj zagovarjam, mi morate povedati popolno resnico.

Lopov: To bom tudi storil, gospod odvetnik. Toda kam sem dal denar, Vam ne povem. Denar si hočem prihraniti zase.

Sport

OTVORITEV NOGOMETNE SEZONE.

ISSK Maribor:SK Svoboda 9:2 (3:1).

Na igrišču ISSK Maribora se je večeraj odigrala prva letošnja nogometna tekma in sicer prijateljska trening-tekma med ISSK Mariborom in SK Svoboda. ISSK Maribor, ki je nastopil nekoliko kombinirano z rezervami, je v splošnem ugajal. SK Svoboda se je sicer zelo potrudila, vendar pa prvaku ni bila kos. Sodil je prav dobro g. Vesnaver.

GAK:SK Rapid 5:2 (3:1).

Mariborski Rapid je večeraj gostoval v Gradcu in odigral s štajerskim prvkom Grazer Atletik Klub prijateljsko tekmo. Kljub visokemu rezultatu je SK Rapid zapustil ugoden vtis. V prvem polčasu je bila igra popolnoma odprta in šele v drugem delu so bili Gradčani v premoči, ker so bili Rapidovci radi pomankanja zimskega treninga zelo utrujeni.

Ostale nogometne tekme.

Ljubljana: ASK Primorje:delavska reprezentanca 9:0 (4:0).

Zagreb: Hašk:Sokol 2:1 (1:0); Sparta:Graficar 2:0.

Beograd: BSK:Edinstvo 4:1 (1:0).

Subotica: Bačka:Sand 2:1 (1:0).

Sarajevo: Sašk:Slavija 3:2 (1:0).

Zimski sport.

Sv. Križ pri Jesenicah: Smuška alpska vožnja 42 tekmovalcev: Pavel Lukman (Skala Jesenice) 7 minut; Ciril Praček (Skala) 7:32; Katnik (Skala) 7:51; Čop (Bratstvo) 8:21.

Gorje: Medklubska smučarska tekma na 18 km; prireditelj SK Gorje. Rezultati: 1. Lovro Zemva (SK Gorje) 1:38:22; 2. Praprotnik (Sokol Javornik) 1:38:45; 3. Černe (SK Gorje) 1:39:10.

Tržič: Slalom tekma za srednješolski pokal Ilirije: tehniška srednja šola, Ljubljana 5:40; I. realna gimnazija, Ljubljana 6:48:6; III. realna gimnazija 7:17:6.

Bohinj: Skakalna tekma: Šramel (Sm. kl. Ljubljana) 211.6 točk (32, 33 in 36 m); Palme (Sm. kl. Ljubljana) 156.7 točk (29, 30 in 30 m); Janša Joško (Ilirija) 154.4 točk (30, 29.5 in 29 m).

Mariborska koča: Šaljiva štafeta tekma: 1. Jurič, Rataj, Szepesin, Čeh, Privršek 25.5 minut; 2. Pirich, Mušič, Vahar, Bajde, Jeglič 29:35; 3. Zora Lenard, Vodenik, Stros, Rosin, Škapin 30:19.

Razpis cross-countryja za prvenstvo mesta Maribor.

ki ga priredi sportni klub Železničar, Maribor, dne 22. t. m. ob 11. uri dopoldne. — Proga meri 7450 m. Start in cilj pri igrišču SK Železničarja. Proga vodi po Pohorski cesti, zavije za igriščem Rapida po poljski poti do križišča poti iz Studencev. Nato zavije levo do vzhodja Slov. Kalvarije, med Kalvarijo in Radvanjskim gozdom v smeri Peka, kjer je malo vzpona. Na vrhu klanca se odcepi ter vodi ob robu gozda po travniku do kolovozne poti ter po tej poti do križišča deželne ceste Pekre-Radvanje, kjer zavije proti Radvanju. Nato se zopet odcepi ter vodi proti gozdu in ob robu gozda do zgornje Radvanjske poti, po tej poti do glavne ceste Radvanje—Maribor ter mimo igrišča Rapida na cilj. Proga vodi večinoma po poljskih potih ter delno po travnikih in ima tri lahke vzpone. Pravico udeležbe imajo samo verificirani lahkoatleti JLAS in člani mariborskih klubov. Prijavnina znaša Din 10. Prijave se sprejemajo do 15. t. m. ob 18. uri na naslov: SK Železničar v roke gosp. Fischer Josip, delavnica drž. železnice Maribor. Za zmagovalca je razpisal SK Železničar prehodni pokal. Pokal preide v trajno last dotičnega, ki si ga pripori trikrat zaporedoma ali pa petkrat v presledkih. Drugo in tretje placirani dobijo plakete. Tačasni posestnik pokala je Podpečan Franc (SK Železničar). Tekmuje se po pravilih JLAS.

SK Železničar, lahkoatletska sekcija.

Vsi lahkoatleti se pozivajo, da se radi predstoječega cross-countryja sigurno udeležijo sestanka, ki bo v torek, dne 10. t. m. ob 20. uri v telovadnici. — Načelnik.

M. Zovarcov

V senci jezuita

Zgodovinski roman.

85

XLIV.

Kraljevsko pooblastilo.

Tu je potrebno, da se vrnemo za par dni nazaj.

Tretji dan po aretaciji Štefana Doleta je bil zaprosil častitljivi oče Ignacij De Lojola za novo avdienco pri kralju Francu. Prošnja mu je bila takoj uslišana.

Menih se je bil oglasil v Luvru ob napovedani uri. Povedli so ga v kabinet, kjer smo že videli Franca I. kako se je uklonil preteči besedi ustanovitelja Jezusove družbe.

»No, gospod, ako ste zadovoljni?« je vprašal kralj. Vaš Dolet je v ječi...«

»Vaše Veličanstvo mora biti zadovoljnejše od mene,« je odgovoril Lojola.

»Kako to, gospod?«

»Knjige, ki so se našle pri Doletu, ne puščajo več nobenega dvoma o tem, kakšno je bilo početje tega človeka. Trepetati moram, če pomislim, koliko nesrečnih duš je izpridel s tem, da jih je odvrnil od naše svetle vere. In če pretehtamo natanko, ima Vaše Veličanstvo pač največ vzroka, želeči, da ostanejo njegovi podložniki zvesti pravemu sporočilu...«

»Prav pravite,« je rekel Franc važno in resno. »A bodisi karkoli, tiskar ne more več delati škode.«

»Zato bodi hvala Bogu in kraljevi trdnosti. Toda to še ni vse!«

»Kaj pa še hočete,« je dejal kralj z neprikrito nestrpnostjo.

»Naj bo Vaše Veličanstvo brez skrbi; ne bom ga prosil za drugo aretacijo, dasi...«

»Dasi? Le povejte, gospod, kar vam je na jeziku... Pri Bogorodici, pripravljen sem storiti vse, da iztrebim seme upora in brezbrčnosti, ki se je razplodilo po mojem kraljestvu...«

»Če je tako, sir, potem vem človeka, ki bi moral še nocoj prenočevati v Konsjeržiji ali v Bastilji...«

»Kdo je to? ...«

»Rable.«

»Rable! Vrlj in pošteni doktor, čigar knjige so me tolikanj zabavale!

»Ravno on, sir... Toda o njem vam hočem govoriti kasneje, ako mi blagovoli dovoliti Vaše Veličanstvo. Moja prizadevanja, sir, so posvečena blagru Cerkve... To menda pomeni, da delam tudi za blagor kraljev, katerih moč bi brez Cerkve ne bila velika.«

»Govorite pač po suknji, ki jo nosite; preskočiva k stvari, ki vas je privedla k meni.«

»Sir,« je rekel Lojola in se naklonil, »nikakor ne morem pritrditi, da bi govoril po suknji, ki jo nosim. Govorim vam kot človek, ki sta ga študij in izkušnja globoko prepričala, da je avtoriteta kraljev brez trdne in resne podlage, ako ne sloni na avtoriteti Cerkve. Toda dovolj o tem; prehajam k prošnji, ki me je napotila k vam...« Sir, rad bi imel pooblastilo, s katerim morem vsako uro, in kolikorkrat se mi zljubi, posetiti najinega jetnika v Konsjeržiji...«

»Najinega!« je vzkliknil kralj nejevoljno, srdit nad rekcijo, ki mu jo je bil čital strašni menih. »Recite rajši kar naravnost, ker je vaš jetnik...«

»Sir,« je rekel Lojola z zamolklim glasom pretnje, »vidim, da se ne razumeva prav. Ukažite torej izpustiti gospoda Doleta, da bo vse zopet v redu...«

»Ej, luč božja! Izpustim ga, ako se mi zljubi! Na vse zadnje pa res ni še gotovo, da bi bil sam natisnil tiste knjige!... Dobro poznam Doleta: neukrotljiv duh je, in če bi bil natisnil tiste proklete bukve, ki ste jih našli pri njem, bi bil priznal na glas!«

Če bi se bil Lojola v tem trenutku le malce obotavljal, bi bila izgubljena njegova igra: Franc I. bi bil izpustil Doleta.

Toda menih je začutil odpor, ki je vrel v kraljevi duši.

Začutil je, da mora ukrotiti ta odpor s še tršjo in neupogljivejšo stanovitnostjo.

»Sir!« je spregovoril počasi, »prisežem vam, da so bile proklete bukve natisnjene pri Doletu. Ali naj grem povedat v Rim, da ste položili posvečeno besedo papeževga odposlanca na tehtnico z besedami nečistega krivoverca? Ali je res treba izpostaviti svetega Očeta nezasišani žalitvi, da tako malo cenite njegovo avtoriteto?...«

Franc I. se je zdrzil in sklonil glavo.

Vojna s papeštvom je pomenila vojno s cesarjem Karlom V., s Španjolsko, Italijo, Avstrijo in Evropo, ki bi se bila spuntala zoper njega.

»Verjamem vam, gospod,« je odgovoril. »Toda samo vaša beseda me je mogla prepričati kar tako na slepo; druga me ne bi mogla nobena... Kaj ste že zahtevali od mene?«

»Zahteval sem dovoljenje, da smem posetiti najinega jetnika,« je dejal Lojola neizprosno.

»Čemu vam bodo ti poseti?«

»Rad bi izpreobrnil nesrečneža. Premislite, sir, kako blestečo zmago bi izvojevala sveta Cerkva in z njo vred tudi kraljestvo, ako bi priznal javno, da je bil kriv, z eno besedo, ako bi na svojo smrtno uro sprejel pomoč naših duhovnikov!«

»Da, da... učinek bi bil pomemben.«

»Ta učinek bi bil sijajen, sir!«

»Toda — ali si ga upate doseči? Dolet je trmo-glavec...«

»Sir, za uspeh vam jamčim že v naprej, posebno, ako vi ukažete konsjeržijskemu guvernerju, da naj se v vseh rečeh pokorava mojim odredbam.«

»Kratko rečeno, vi hočete pooblastilo, da smete mučiti Doleta?«

Ignacij De Lojola se je globoko naklonil.

Kralj se je zamislil in molčal nekaj časa.

»Naj bo!« je rekel naposled, »dal bom Monklariju potrebna povelja.«

»Sir, ali je treba, da ve kak tretji, kar hočem storiti jaz sam. Vem in izkusil sem, da je gospod veliki profos zanesljiv človek... A kljub temu je samo človek... Pripravil sem ukaz, ki ga je treba Vašemu Veličanstvu podpisati in zapečatiti.«

To reši je pomolil Lojola Francu I. papir, na katerem so stale besede:

»Konsjeržijskemu guvernerju se ukazuje, dovoliti lastniku tega pisanja vstop ob sleherni uri in h kateremukoli jetniku ter ubogati vsa navodila, ki bi mu jih dal.«

Franc I. je podpisal in pritisnil na listino svoj zasebni pečat, ki ga je rabil, kadar je hotel potrditi kake tajne akte.

Lojola je stisnil dragoceni papir, zahvalil se kralju s tisto dovršeno kavalirsko vljudnostjo, ki jo je kazal vedno, kadar je bil zadovoljen ter naglo odšel iz Luvra.

Lojola, ki je bil dovolj bogat, da bi bil mogel staslučaju kakršnekoli potrebe samo potrkati na vrata novati v kneževskem dvorcu, in ki mu je bilo treba v najbližje škofoje ali samostana, se je bil kljub temu nastanil v revni bajti, ki je ležala globoko v stranski uličici brez izhoda, v bližini glorijskega nabrežja na levi strani reke Sene.

Tu je bil Lojola popolnoma skrit in varen pred vsemi neljubimi gosti in svetovalci, obenem pa je stanoval sredi svojega torišča, blizu Luvra in cerkve Notre-Dame.

V tisti uličici je stal kak tucat hiš ali bolje rečeno umazanih bajt, kjer so bivali običajno mornarji, težaki in revne vlačuge, ki so se zvečer klatile ob mostovih v nadi, da najdejo pozornost kakega studenta ali vojaka.

In v zadnji med temi hišami, v tisti, ki je tvorila ozadje zagate, je prebival Ignacij De Lojola.

VLV.

Presenečenje mojstra Gregoarja.

Nekaj dni po Lojolovem posetu v Luvru, okrog polpetih zvečer, to je ob času, ko so navadno začeli pri »Vedeževalki« prižigati svetiljke, sta sedela za mizo nedaleč od ognjišča dva stalna gosta Gregoarjeva in pila začinjeno vino.

Bila sta Fanfar in Kokarder.

Rokovnjača, oguljenejša nego kdaj poprej, sta bila žalostna, in venomer so jima zdaj uhajali vzdih, ki morda niso bili zanimiv razgovor, pač pa kljub temu zgovorni.

Zakaj te vzdihljaje so spremljali žareči pogledi, ki sta jih upirala pivca v piščance, nabrane na ražnju kakor jagode na rožnem vencu in veselo cvrčeče nad visokimi plameni.

In naša dična znanca nista imela zaman tako dolgih obrazov. Že nekaj dni ni bilo skoraj več mogoče, služiti si vsak dan kruh. Ali so bili postali meščani bolj previdni, ali je orožništvo podvojilo svojo paznost, vrla možaka sta pila pravkar za svoje zadnje belice.

Vrhu tega so se vršila okrog Dvora Čudežev jako čudna gibanja. Videli si častnike, ki so se klatili tam okrog, kakor da bi računali o strateških vprašanjih. In celo sam veliki profos se je bil parkrat pokazal v sosednjih uličicah.

Res, slabi časi so bili prišli v deželo...

Landri, sin gospe Gregoarjeve, je jahal konjsko bruno pred gostilniškimi vrati in se zabaval s tem, da je klical mimogredoče s svojim rezkim glasom, ne meneč se za neštete klofute, s katerimi mu je preti dični gospod Gregoar.

»Glej no, glej,« je zaklical paglavec zdajci, »ali nista tole brat Tibo in brat Luben! Zmerom skupaj! Dober dan, brat Tibo! Dober večer, brat Luben! Kako? Ali ne bosta stopila noter? Ali nič ne vohata, kako diše škripančki iz ponvice! Le noter, bratca, le noter!«

Mogočna zaušnica je ustavila kipečo zgovornost nadebudnega mladeniča.

Zadela mu jo je bila lastna roka mojstra Gregoarja, ki mu nikakor ni bilo všeč, da vabi v njegovo krčmo goste, ki so ravnotako slabi plačniki kakor dobri jedci in pivci.

Landri je zatulil z žalostnim glasom in se spustil s svojega bruna. A zdaj je kričal nalašč še glasneje, samo, da bi dražil očeta.

»Le noter, brata! Zajca imamo svežo pašteto še od davi, in kopune takšne, da jih še ni videlo človeško oko!«

Gregoar je hotel skočiti nad paglavca in mu zamašiti usta s cunjjo.

Toda žal, bilo je prepozno!

Zaslišavši besedo zajca, sta brata Tibo in Luben nastavila ušesa. Ob besedi pašteta sta se ganjeno spogledala, in ko je Landri omenil kopune, sta si obližnila ustnice.

In zdaj sta stopila noter, veličastno in dostojanstveno; blagoslavlja je pivce, sta prekoračila prag.

Jedva sta bila v gostilniški sobi, že sta se spustila za mizo.

Fanfar in Kokarder, ki sta ju zapazila, sta se kar zdrznila.

»To sta tista dva, ki sva jima zadnjič nasedla,« je rekel Fanfar.

»Berača! Samo neko slabo knjigo sva našla pri njiju!«

»Pa sta vendar srečnejša od naju dveh. Moister Gregoar jima kreditira!«

In baš se je bližal menihoma moister Gregoar v svoji lastni osebi, zvijaje vogal svojega predpasnika.

»S čim vama naj postrežem, prečastita?« je vprašal z vidno zadrego na obrazu.

»Z dobro večerjico!« je odgovoril Tibo.

»Vajin sinko nama je pravil o nekakšnih kopunih.«

»In o škripančkih, ki pojo v kozici.«

(Nadaljevanje priti.)

Drva,

borova približno 100 kub. mtr. proda občina Razvanje pri Mariboru. 650

Opremljeno ali prazno sobo

oddam eni ali dvema osebama, eventualno z uporabo kuhinje. Zrkovska cesta 41, Pobrežje. 649

Brzopotplata

je in bo še nadalje v Tattenbachovi ul. 14. Moški podplati 28 Din. Ženski podplati 22 Din. 606

Brzopotplata,

Aleksandrova cesta 24, Ivan Pirc. — Moški podplati Din 30.—, ženski podplati Din 25.—, moške pete Din 14.—, ženske od Din 6 do 8. Blago prvovrstno. Samo ročno delo. 577

Dvosobno stanovanje,

solnčna lega, s kopalnico ali brez nje, išče boljše, mirna, le tričlanska rodoba za takoj, ali 1. april. Ponudbe na upravo lista pod »Čisto in solnčno.« 613

Stanovanje

z eno ali dvema sobama iščem za takoj v Magdalenskem predmestju, v bližini mosta Frankopanove ulice ali blizu kadetnice. Najemnino plačam za pol leta naprej. Naslov v upravi lista. 560

Kolesarji pozor!

Sezona za vožnjo s kolesi je končana. Sedaj je treba skrbeti za bližnjo pomlad. Pustite Vaša kolesa z malimi stroški čez zimo temeljito popraviti in ko bo spomladi kakor novo. Kolo vzame popolnoma narazen, emajlira, ponikla, vse ležaje temeljito očisti, zbrusi ter na novo z najboljšo vazelino namaže in zopet sestavi, tako, da ste za prihodnje leto s kolesom popolnoma preskrbljeni, največja specialna mehanična delavnica Justin Gustinčič, Maribor, Tattenbachova ul. 14, nasproti Narodnega doma. Shramba koles in motorjev čez zimo. Brezkonkurenčne cene. Točna in solidna postrežba!

Potrti neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in zancem pretresujočo vest, da je naš iskreno-ljubljeni soprog, oziroma oče, brat in svak, gospod

Alojz Račič

posestnik in gostilničar

v nedeljo, dne 8. marca ob 10. uri po kratki, zavrtni boleznj v 51. letu svoje dobe nepričakovano bogu vdano preminul.

Pogreb nepozabnega pokojnika se bo vršil v torek, dne 10. marca ob 16. uri izpred mrtvašnice mestn. pokopališča v Pobrežju.

Sv. maša zadušnica bo darovana dne 11. marca ob 7. uri v stolni in mestni župni cerkvi.

Maribor, dne 9. marca 1931.

647

Ivana Račič, soproga, Hilda, Stefka, Heli, Vilij in Ivan, otroci. Ter vsi ostali sorodniki.